

STAV OLAV

Biskop Carlos Belo

“En stemme for de stemmeløse”

Olav Müller om “Fredag” av Hugo Claus, s. 8

Barskt teater om lidelse og forsoning

Rolf Sand, s. 15

“Ringeren fra St. Olav”

Georg Müller om Aage Haukens nye bok, s. 16

Den guddommelige åpenbaring - et holistisk program

Pavens budskap til Verdensfredsdagen, s. 17

“Så tilgivelse og høst fred”

Gunnar Wicklund-Hansen om aktuell 1300-tallsbok, s. 18

Kristenlivet som åndelig ekteskap

Blikk på tiden, s. 24

Puslespill I og II

ST. OLAV

Våre vinduer

En økumenisk bønn

Jeg har fått et vindu
for at jeg ikke skal sitte
alene i mørket,
men se Ditt lys
gjennom mitt vindu.

Alle dine barn
har fått et vindu.
Vi ser deg ikke alle
gjennom det samme.

Herre, la meg aldri tro
at Du bare viser deg
gjennom mitt vindu.
Men lær meg å holde
mitt vindu blankt,
at jeg kan se deg klarere,
at jeg kan se mer av din storhet
og alle de andre i Deg
gjennom min tros vindu.

Bodil Marie Raudsandmoen

At Nobels fredspris 1996 gikk til *José Ramos-Horta* og erkebiskop *Carlos Belo* varmet mange hjerter og tente nytt håp på flere hold.. Brokker og biter av biskop Belos lavmælt manende tale ved prisutdelingen vil være kjent for St. Olavs lesere fra andre medier - her bringer vi foredraget i sin helhet (i egen oversettelse og med tilføyde mellomtitler), som dokumentasjon - og til inspirasjon.

Folkeslagene skal tale om hans visdom, menigheten skal utbre hans ære. Der- som han får leve lenge, blir han mer berømt enn tusen andre. Og når han dør, kan han være vel tilfreds.
(Sir 39,10-11).

Eksellenser, mine damer og herrer. Jeg begynner med noen bibelord fra "Siraks bok" fordi de på en særskilt måte sier noe om betydningen av den mann vi minnes i dag, og den pris som er knyttet til hans navn. I dag 10. desember feirer vi hundreårsminnet for Alfred Nobels død, en mann som gjennom den fredspris han innstiftet, ble en klok velgjører for menneskeheten.

Dyktige mennesker vil aldri slettes fra menneskehetens hukommelse: deres visdom, deres hengivenhet for menneskeheten, deres målbevisste innsats for en vitenskap til menneskets beste, får alle mennesker, uansett tro eller ideologi, til å føle at de står i gjeld til og er forpliktet av alle disse talenter, alt dette mot.

Dyktige gagns mennesker vil alltid forstyrre samvittigheten til dem som ikke engasjerer seg for å bedre menneskehetens kår. For saken er at alle bør bidra på en eller annen måte til å gjøre menneskeheten mer human.

Hva er det som gjør at den katolske biskop av Øst-Timor står her foran dere i dag? Dere kjenner den sosiale kontekst: Jeg kommer fra et land hvor omstendighetene innskrenker folks ønsker og aspirasjoner. Jeg minner om

Terentius' ord: "*Homo sum; humani nihil a me alienum puto*" (Terentius 1,1.25). Som menneske, kan jeg ikke være likegyldig overfor det som angår mennesket. Jeg må dele dette folks skjebne, gå helhjertet inn i mitt oppdrag vel vitende om den risiko det innebærer. Å søke å forsvare folkeslagenes rettigheter er ikke et privilegium kun for dem som leder nasjonene eller inntar høye stillinger i samfunnet, det er en plikt vi alle har, uansett rang og status.

Menneskets verdighet

Som medlem av Kirken, er det min oppgave å opplyse om og ta avstand fra alle menneskelige forhold som er i strid med den kristne oppfatning og med kirkenes lære om menneskeheten. En katolsk biskop er hyrde for en del av Guds folk. Hans oppgave er særlig av åndelig art. Han er pålagt å formidle de åndelige midler som tjener menneskenes frelse, han skal styrke dem i troen på Kristus. Men mennesket og menneskeheten er mer enn den åndelige dimensjon; det er hele mennesket, kropp og ånd, som skal frelses. I dette perspektiv kan en katolsk biskop aldri være likegyldig når et folks muligheter for menneskelig utfoldelse ikke blir respektert.

Derfor: Den Nobelpris som gis til en katolsk biskop, er ikke en hyllest til en enkeltperson, men en takk til og oppmuntring for den katolske kirke for dens engasjement opp gjennom århundrene til forsvar for og fremme av men-

Carlos Belo er den første katolske biskop som har fått Nobels fredspris. 100.000 mennesker hyllet ham da han kom tilbake til Dili, Øst-Timors hovedstad, etter prisutdelingen i Oslo. Foto: KM

---

neskerettighetene. I Det 2. Vatikankon-sils dokument *Gaudium et spes* heter det: "Kirken mener den har et svar på folkenes dype lengsel ved å vise hen til håpet, ved å forkynne rettferd, samvittighetens verdighet og rettigheter som er rettferdige i lys av Guds frelsesplan."

Den plikt som påligger kirken, er ikke først og fremst av sosio-politisk, men av religiøs art. Og derfor er det karakteristisk for kirken som kilde til opplysning og kraft, å bidra til å bygge og styrke det menneskelige samfunn.

Dere er kjent med kirkens innsats gjennom de siste 20 år for det lidende folk i Øst-Timor. Som biskop for dette folk, ser jeg Nobelprisen ikke først og fremst som en anerkjennelse for én enkelt person, men som en rettmessig hyllest til den katolske kirke for dens innsats på Øst-Timor for folkets uavhengelige rettigheter.

"Du gjorde mennesket lite ringere enn Gud og kronet det med ære og her-

Kyrkja skal plaga makta!

“Kyrkja skal ikkje ha løysingar,” sier forlagsjef Andreas Skartveit, “Kristus var ingen politisk filosof. Men ho skal skrika, for dei veike, for dei som er plaga. Og ho skal plaga makta. Så får makta grumla og brumma, fordi kyrkja er illojal og rotar det til.”

STAVANGER AFTENBLAD

Kina strammer grepet om Tibets klostre
En omfattende omskolerings-kampanje rettet mot nonnene og munkene i Tibets klostre er satt i gang av det kinesiske kommunistpartiets representanter i Tibet. Som en del av omskoleringsopplegget må munkene signere en troskapserklæring overfor partiet. Ett av punktene går ut på å fordømme Dalai Lama og det han står for. De som ikke vil

signere troskapserklæringen, blir kastet ut av klostret.

Den offisielle målsetningen med kampanjen er å utdanne munkene til patriotiske støttespillere, mens den egentlige hensikten synes å være et forsøk på å kvele all støtte til frihetsbevegelsen i klostrene, skriver “Verdens tak”, organ for den norske Tibetkomité.

4

lighet,” heter det i Salmenes bok (8,6). For den som skrev denne salmen, er menneskets verdighet rotfestet i dets guddommelige kall, skapt som det er av Gud. Det er denne tro og innsikt om menneskeheten som leder meg, og som driver meg når jeg spør min samvittighet hvordan jeg skal handle. Det er min tro at vi har noe som samler oss, uansett tro og oppfatninger, og det er at mennesket er selve subjektet for alt menneskelig strev og virke. Vi erklærer at et menneskes verdi og verdighet ikke avhenger av den enkeltes tro, religion, filosofi, rase eller hudfarge.

Mennesket er skapt til frihet. Det betyr at man realiserer seg selv helt og fullt når man selv kan gjøre sine valg og ta ansvar for sine handlinger uten noen form for innskrenkning.

Mennesket er skapt til fellesskap. Det betyr at den sosiale eller etniske gruppe man tilhører, er bakgrunnen for den enkeltes utfoldelse.

Mennesket er skapt til gjensidig respekt. Det betyr at overalt hvor de ansvarlige i samfunnet ikke viser alle mennesker den respekt som tilkommer dem ut fra deres elementære rettigheter, der finner vi undertrykkelse, slaveri, arroganse, vilkårlighet og død for enkeltindivider og folk.

Mine damer og herrer, disse prinsippene gjelder for alle, og de gjelder for kirken, som også bekrefter at menneskelig verdighet er grunnfestet i og fullbyrdes i Gud selv. Det er Gud, Skapeeren, som har satt menneskene inn i samfunnet, men først og fremst har han kalt hver enkelt av oss til å være forenet med ham som hans barn og ta del i hans glede. Kirken lærer også at hvis dette guddommelige grunnlag og håpet om det evige liv mangler, skader det den menneskelige verdighet (*Gaudium et spes*, 21). Den katolske kirke forkynner at Jesus Kristus er den store frigjøreren for hele menneskeheten. Jesus frir hvert enkelt menneske fra alle former

for moralsk eller sosialt slaveri, og gir det tilbake dets egentlige menneskeverd. Ved å forkynne Kristus åpenbarer kirken for alle mennesker deres virkelige stilling og kall, fordi Kristus er kronen på og modellen for den fornyede menneskehet, en menneskehet gjennomsyret av den broderlige kjærlighet og oppriktighet og den fredsånd alle lengter etter (AG 8).

En stemme for de stemmeløse

Deres Majestet, medlemmer av Nobelkomitéen, venner fra hele verden, det er en stor ære å stå foran dere i dag for å ta imot Nobelprisen. Uansett hvilke personlige komplimenter jeg måtte motta, mener jeg at jeg har fått denne høye utmerkelse ikke på grunn av hva jeg er eller hva jeg har gjort. Det er min faste overbevisning at jeg er her fordi jeg er stemmen til det stemmeløse øst-timorske folk som i dag er med meg i ånden. Og hva dette folk ønsker, er fred, slutt på volden og respekt for menneskerettighetene. Det er mitt inderlige håp at Nobels fredspris 1996 vil bidra til å fremme disse målene.

Mine ydmyke tanker går i dag fremfor alt til pave Johannes Paul II som, mot overveldende odds, gjorde så mye i den skjelsettende kampen for å fjerne kommunismens åk fra Polen og andre land som var blitt oppfordret til å være realistiske og godta sin skjebne. Den Hellige Far har vært et eksempel og en inspirasjon for meg i en grad som vanskelig kan måles. Ord strekker ikke til for min takknemlighet overfor Johannes Paul II.

Men jeg tenker også på andre, særlig i Asia, som aldri har stått hvor jeg står nå. Jeg minnes med uendelig beundring Mahatma Gandhis livsverk og hans tro på ikke-vold i arbeidet for forandringer. Jeg tenker på Kina og ber om at det må gå Wei Jing Sheng og hans kolleger vel, at de snart må bli satt fri fra fengsel slik de indonesiske ledere i sin tid

ble satt fri fra det beryktede Boven Digul-fengslet etter lange år i grusomt fangenskap. Disse indonesiske lederne hadde fortjent en plass her i Oslo lenge før jeg ble født i 1948, på et tidspunkt da kampen for frihet og verdighet stod på høyden. Jeg tenker på disse fryktløse indonesiske frihetskjemper, og jeg ser at historien har så mye å lære oss hvis vi bare tar oss tid til å ta dens rikdommer inn over oss.

Jeg føler ydmykt nærværet av en av mine ærverdige forgjengere på denne plass her i Oslo: Jeg tenker på Martin Luther King jr. som “står på fjellets topp og ser ut over det lovede land”. Ordene minner meg om synet av de majestetiske fjell i mitt elskede Øst-Timor - fjellet Matabean, de dødes fjell, ikke langt fra der jeg er født, øst i landet, og Ramelau-toppen i vest. Når jeg ser disse fjellene under mine hyppige reiser rundt om i mitt hjemland, føler jeg enda sterkere at det er på høy tid at krigens våpen bringes til taushet én gang for alle i Øst-Timor. Det er på høy tid at folk i mitt hjemland får oppleve fredelige tider, det er på høy tid at det kommer til ekte dialog. Alle mennesker av god vilje må bruke alle de fredelige midler menneskelig oppfinnsomhet og intelligens kan pønse ut for å skape ekte fred basert på gjensidig respekt og menneskeverd.

Øst-Timor er langt fra alene om å kjempe for fred og verdighet, og det er svært viktig å være klar over andres innsats og bidrag i denne kampen. I fjor hadde jeg det privilegium å få være gjest hos fredsprisvinneren fra 1976, Mairead Corrigan - hennes utrettelige arbeid for fred har berørt mange. Sammen med henne fikk jeg en informativ og gripende tur gjennom de hårdt belastede områdene i Belfast natten etter at en rekke kjøretøy var blitt brent i protest over at en soldat, som hadde drept en 18 år gammel pike, ble satt fri før tiden. Jeg ber om at folk i Nord-Irland

Mer om Tibet

Folkerepublikken Kinas religionspolitikk er blitt strengere i den senere tid, til adskillig engstelse for Hong Kong som til sommeren tilbakeføres til Kina. Hittil har særlig Tibet fått merke tilstramningen. Uroligheter i et kloster nord for Lhasa endte med at tre klosterfolk døde og fire ble fengslet. I den senere tid har det vært omfattende politi-razziaer i klostre, templer, skoler, restauranter og privatus for å finne evt. bilder av Dalai Lama - hans bilde er bannlyst fra Tibet.

Nylig har myndighetene satt i gang en storstilet omskoleringskampanje som bl.a. går ut på å avkreve alle landets munk og nonner en lojalitetsklæring overfor Peking og en avstandtagen til Dalai Lama. Registrering via fingertrykk og en ideologisk overprøving må til før den enkelte munk og nonne får rett til å reise innen Tibet og delta i religiøse seremonier. De som unndrar seg dette opplegget, betraktes av myndighetene som "stråmenn som med sin illegale virk-

somhet søker å spre separatistisk tanke-gods".

Dalai Lama frykter at de nye tiltakene kan utløse voldelig motstand, noe han klart tar avstand fra. "Behandlingen av Tibets munk og nonner gir lite håp om at Kinas regjering legger vekt på å finne fornuftige løsninger for landets etniske og religiøse minoriteter," skriver bladet *Christ in der Gegenwart*. Som viser til økende spenning i forholdet til den islamske befolkning i Sentral-Asia.

Mer enn 200.000 mennesker, en tredjedel av Øst-Timors befolkning, ble ofre for den indonesiske invasjonen i 1975. Foto: KM

må få kjenne ekte fred, rettferd og ro i nær fremtid.

I fjor møtte jeg hans hellighet Dalai Lama og ble dypt beveget av hans klokskap og vennlighet. Folket i Tibet er aldri langt unna i mine bønner, det er heller ikke de ulike urbefolkninger rundt om i verden som i stigende grad overveldes av en aggressiv modernisme som kaller seg sivilisasjon. Jeg ber om fred i Midt-Østen og i Afghanistan og for fortsatt fredsprosess i Sentral-Amerika. Og ingen kan være likegyldige overfor dramaet i Burundi og Rwanda og i Zaire hvor menneskelig lidelse skriker etter en løsning. I Sør-Afrika fordypes fredsprosessen. For meg er innsatsen til erkebiskop Desmond Tutu et lysende eksempel på hvordan sannhet og kampen for menneskerettighetene kan kombineres, og humor og udmykhet gå hånd i hånd med rettferd,

- jeg kan bare be om å være hans navn verdig.

Jeg hilser også til Burma og bøyer meg for Daw Aung San Suu Kyis styrke og verdighet og ber om at bedre dager snart må komme for henne og hele hennes folk. Måtte de vakre tonene fra hennes piano få hærstyrker og folk til å mykne. Måtte profeten Amos' ord i det gamle testamentet bli til virkelighet i Burma og over hele jorden: "La retten velle frem som vann, og rettferd lik bekker som aldri blir tørre."

Vi må heller ikke glemme de mange anonyme mennesker rundt om i verden som gjør en innsats for menneskerettighetene. Som dag etter dag arbeider for å overbevise det internasjonale samfunn om deres saks rettferdighet, enten de nå er muslimer eller kristne, protestanter eller katolikker, hinduer eller buddhister, enten de følger eldgamle religiøse

forestillinger, er troende eller ikke-troende. Til dem alle sier jeg: Fortsett å presse på, fatt mot, forbli trofaste mot deres idealer, dere skal ikke bli glemt.

Verden dømmer dem som griper til våpen for å forsvare sin sak og oppfordrer dem til å bruke ikke-voldelige midler mot uretten. Samtidig er det dessverre slik at det folk som velger ikke-voldens vei, knapt blir lagt merke til. Det er tragisk at mennesker først må lide og dø og TV-kameraene bringe bildene av det hele inn i stuen til folk, før verden i det hele tatt innser at her er det problemer. I denne sammenheng er årets Nobepristildeling av enorm betydning og et tegn på stor klokskap: Den gir en uvurderlig støtte til Øst-Timors søken etter fred og bønn om at lidelsen må ta slutt.

Hyrde - ikke politiker

Jeg tar opp disse tingene fordi det er mitt ansvar å vitne om det jeg har sett og hørt, ta stilling til det jeg vet er sant, holde håpets flamme levende, gjøre det som er mulig for å gjøre det jordiske samfunn litt varmere. Jeg taler i egen-skap av åndelig leder, ikke som politiker, for det er jeg ikke. I den senere tid har enkelte presseoppslag kalt meg "en tidligere gjetergutt" uten å være klar over at mitt oppdrag bare har vokst fra guttedagenes vannbøffelgjeting til det store ansvar å skulle bruke mitt 'feil-barlige selv' til den vanskelige oppgave å sørge for moralsk lederskap i en situasjon hvor nesten ingen er fullt og helt tilfreds med mine handlinger.

Andre har notert at hadde det ikke vært noen krig i Øst-Timor, ville jeg brukt all min tid på omsorg for ungdom i vanskeligheter, et arbeidsområde min orden, salesianerne av den hellige Don Bosco, ser som sin særlige oppgave. Men her dreier det seg om 'grader': Selv nå bruker jeg mesteparten av mine krefter til å lytte til og være rådgiver for de unge i Øst-Timor: På grunn av sin

Øst-Timor: stor muslimsk innvandring
Kirkelige talsmenn som biskop Belo understreker stadig at bakgrunnen for konflikten på Øst-Timor er av politisk ikke religiøs art. Indirekte spiller religionen likevel inn. Indonesia er overveiende islamsk, men i Øst-Timor, hvor den katolske kirke har vært en uredd talsmann mot undertrykkelsen siden den indonesiske invasjonen i 1975, har kirken vokst sterkt. Å være katolikk er langt på vei blitt en uadskillelig del av øst-timorsk identitet.

Men også her føler man seg nå truet. "Og trusselen har et navn, og det er: innvandring," skriver bladet *Katolische Missionen* (5/96). "Regjeringen i Djakarta bedriver en massiv innvandringspolitikk. Hver uke bringer hundrevis av nye innvandrere. Tallet på immigranter, i en samlet befolkning på 830.000, skal nå være 200.000. Flesteparten av innvandrerne er muslimer. Særlig merkelig er innvandringen i Dili, den viktigste byen i Øst-Timor, en by på 150.000 hvor

også den indonesiske guvernøren har sitt sete. I menigheten i Dili-Comoro, som ledes av salesianerne - den orden biskop Belo tilhører - er katolikkene etterhvert kommet i mindretall. Selv om biskop Belo, de øvrige prestene og de islamske ledere legger vekt på gode forbindelser, er tendensen klar: Befolkningen oppfatter langt på vei den massive tilflytningen som en trussel. Ikke minst på det allerede svært så vanskelige arbeidsmarkedet."

6

'forhistorie' trenger de sårt til denne omsorg, og den er i særlig grad mitt ansvar, et ansvar jeg gjerne tar på meg. Derfor må jeg stå på, vel vitende om de mange oppgaver som langt fra er fullført. Den hellige Johannes Bosco sa en gang at hvile kan vi gjøre i det hinsidige, ikke her i denne verden. Mitt liv i de tretten år jeg har vært på post i Øst-Timor, sier sitt om det treffende ved disse Don Boscos ord og andre.

Men mitt arbeid utgjør bare en liten del av det som skal til: andres bidrag er av avgjørende betydning. Jeg gir et vennlig håndslag til alle som yter hjelp og moralsk støtte til den livsviktige kampen for fred i Øst-Timor og ellers i Asia, i Afrika, i den vestlige verden, i Europa, i Bosnia og ellers på Balkan. Overalt i verden.

Styrk FN!

FN fortjener også ros for sin innsats for Øst-Timor - den har vært avgjørende for å holde saken varm gjennom mange år. Til tross for store hindringer og vansker har FN stått på for å få til en dialog som kanskje en dag vil skape varige fredelige strukturer i Øst-Timor og mange andre steder i verden. Ingen annen institusjon kan fylle FNs plass, særlig sett i lys av denne institusjons historie og troverdighet.

Helt siden begynnelsen i 1940-årene har FN vært en viktig medspiller for Indonesias nasjonale bevegelse. Den unge indonesiske republikken kjempet alene og med et enestående mot imot kolonialismens brutale makt og dens allierte, inntil den fikk den uunnværlige moralske støtte den nye verdensorganisasjon alene kunne yte. Stilt ansikt til ansikt med FNs moralske tyngde kunne Nederland og dets allierte ikke lenger uhindret fortsette sine militæroperasjoner slik kolonimaktene gjorde før FN ble dannet i 1945. Det må vi aldri glemme. Derfor må verden i månedene og årene som kommer, gjøre alt som gjø-

res kan for å styrke FN - til beste for alle verdens folk.

Enhver får gå i seg selv

La det være helt klart: For å skape fred, må vi være både fleksible og kloke. Vi må være villige til å innrømme egne feil og gjøre noe for å rette på dem for fredens sak. Jeg er ingen unntagelse i så måte! La oss gi slipp på sinne og fiendskap, hevntanker og andre mørke lys-ter, og heller bli ydmyke redskaper for fred. Folk i Øst-Timor er ikke uforsonlige. De er ikke uvillige til å tilgi og til å gi slipp på bitterheten. Snarere tvert imot: De lengter etter fred, sosial og religiøs fred. De ønsker å bygge broer sammen med sine indonesiske brødre og søstre slik at det kan skapes harmoni og toleranse.

Gjensidig respekt er grunnlaget for kompromisser. La oss begynne med helhjertet innsats for å bedre den meget alvorlige menneskeretts-situasjonen i Øst-Timor. Kirken gjør det den kan. Vi har etablert rettferdighet- og fredskommisjoner som alltid er rede til å samarbeide med myndighetene om problemene. Uavhengige menneskerettighetsforkjempere har gjentatte ganger besøkt Øst-Timor og kommet med sine anbefalinger. Frigivelse av alle politiske fanger i Øst-Timor står høyt på listen som et første skritt, et skritt i pakt med den humanisme vi finner nedfelt i 'Pancasila', de fem prinsipper for Indonesias statsideologi. Et slikt skritt ville være et viktig bidrag på veien til fred.

Mine damer og herre, jeg tar meg den frihet å minne dere om appellen fra min forgjenger på denne plass, Israels statsminister Itzak Rabin, under det første møte med president Arafat: "Stopp blodsytygdelsen!" Jeg gjør hans ord til mine: Stopp blodsytygdelsen! Og tilføyer: Stopp undertrykkelsen! Stopp voldsbruken! Få en slutt på konfliktene. La oss sette oss ned sammen ved det runde bord og søke å forstå hverandre,

for vi kan ikke tåle å forlenge lidelsene for folket på Øst-Timor. Jeg tror dette er den grunnleggende hensikt bak Nobelkomitéens avgjørelse om å gi oss prisen, slik komitéens president Francis Sejersted gav uttrykk for.

Mine damer og herrer, gjennom denne høytidelige sammenkomst har Øst-Timor fått muligheten til å bli hørt over hele verden. Jeg skulle ønske at også andre folk i nød fikk oppleve den samme grad av oppmerksomhet. Også andre steder i verden lever folk under forferdelige forhold, men de har ingen mulighet til å bli hørt. Daglig får vi inn i våre hjem nyheter om og bilder av lidelse, smerte og ødeleggelse forårsaket av krig. "Krig, dette uhyre," som pater Antonio Vieira kaller det, "hva er det det gjør; selv ikke Vårherre på alteret kan føle seg sikker."

Jeg appellerer til alle mennesker av god vilje og særlig til dem i maktposisjoner, om å søke etter løsninger på de talløse konflikter. Løsninger basert på rettferd og solidaritet slik at grunnleggende menneskerettigheter blir respektert. Jeg appellerer også til alle dem som arbeider i media, og som har den store oppgave å formidle kommunikasjon mellom alle deler av verden, om å gjøre det i sannhetens ånd og uten tendensiøs manipulasjon slik at vi kan bygge et mer human og rettferdig samfunn.

Noen ord til de unge

Før jeg slutter, vil jeg gjerne si noen ord til verdens unge, særlig til de unge i Øst-Timor: "Samfunnet er en kjede av ringer som griper inn i hverandre, hver generasjon yter sitt bidrag til at neste generasjon skal kunne leve i fred. Dere, kjære unge i hele verden, bærer ansvaret for å gjøre morgendagens verden til et samfunn hvor fred, harmoni og broderskap råder." Kjære unge mennesker, lytt til den store indiske dikteren Rabindranath Tagore: 'Ungdommen, lik lotus-

Sveits: "personal-forskyvning" for å fjerne omstridt biskop?

Det har stått strid om biskop Wolfgang Haas av Chur i Sveits siden han ble utnevnt i 1988. Landets bispekonferanse har nå oppfordret biskop Haas til å trekke seg, og har appellert til Vatikanet om å gripe inn for å få slutt på den "nærmest uløselige" tillitskrisen på alle nivåer i bispedømmet. Mange menigheter nekter f.eks. å la Haas

ferme deres unge. Innsettelsen av to hjelpe-biskoper har ikke hjulpet, så nå trenges det modigere skritt. Uten en "forskyvning av personell" vil man ikke kunne gjenopprette tilliten, heter det i biskopenes innstilling om saken.

Biskopene krever ikke at Haas offentlig skal gi opp sin stilling, men gir tydelig til kjenne at utnevningen av Haas til biskop var et klart feilgrep fra Romas side, et syn hele 32 av de 35 medlemmene av presterådet i

bispedømmet Chur deler. Også pastoralråd og andre kirkelige råd støtter diagnosen "feilutnevning". Man håper nå at Roma raskt griper inn. Haas, som fremdeles har støtte fra en del troende, har gjentatte ganger gitt uttrykk for at han er innstilt på å "fortsette på min vanskelige vei". Samtidig har han siden 1991 gjort det klart at han vil trekke seg dersom paven ber ham om det.

THE TABLET/CHRIST IN DER GEGENWART

7

Utdannelse er investering i fremtiden. Bildet er fra et jordbrukskollektiv i regi av sale-sianerne, biskop Belos orden. Foto: KM

blomsten, blomstrer kun én gang i livet." La ikke blomsten visne på veien.

Mange å takke

En siste ting: En anledning som denne er ikke en isolert handling eller hendelse. Den fredspris dr. Ramos Horta og jeg mottar, gis oss fordi mange mennesker og grupper og institusjoner har arbeidet hardt for at det som skjer her i dag, skulle bli virkelighet. Jeg vil først og fremst takke Hans Majestet, Norges konge, for hans mottakelighet for det østtimorske folks lidelse og for hans nærvær her i dag. Min takk går også til Nobelkomitéen for den vennlige oppmerksomhet og modige støtte til Øst-Timors sak. Takk også til den norske regjering og til Stortinget for den ære som blir oss til del gjennom Nobelprisen.

Det er også viktig å takke Portugal og andre vennligsinnede nasjoner og per-

sonligheter som har foreslått oss som kandidater til fredsprisen. Dyp takk til og stille solidaritet til alle øst-timorese, hjemme og ute. Jeg sender sønnlig takk og løfte om urokkelig trofasthet i Kristus til Hans Hellighet pave Johannes Paul II, som alltid har vært lydhør for det øst-timorske folks lidelse. Jeg er dypt takknemlig overfor Den pavelige kommisjon for rettferd og fred, og retter en særlig takk dens leder, kardinal Roger Etchegaray, som har hatt direkte kontakt med kirken i Øst-Timor. Jeg må heller ikke glemme å takke de mange venner fra andre religioner som, i stillhet og uten frykt, har bidratt til at Nobelprisen 1996 går til den katolske kirke i Øst-Timor.

Det ville være urettferdig - selv om jeg vet at det er umulig å nevne alle ved navn - ikke å nevne de mange frivillige organisasjoner, kirkelige grupper og enkeltindivider som, i det stille og uten

stor publisitet, har gjort en stor innsats for å hjelpe Øst-Timor og hindre at vi ble glemt. Jeg deler min glede i dag med dem.

Og til sist: Varm takk til alle som arbeider i massemediene rundt om i verden, og som har gitt stemme til mitt folks lidelse. Jeg bøyer meg for alle dem som, med fare for livet, bidrar til å spre informasjon om Øst-Timor.

"Skaperen, han som er alle tings og folkeslags far, vil lønne oss alle og gi oss styrke, visdom og mot til å kjempe for våre medmennesker fordi vi alle er skapt i Guds bilde."

KIRKEN I ØST-TIMOR:

Størrelse: 18.889 km²

Befolkning: 830.000, hvorav ca. 200.000 indonesiske innvandrere

Befolkningstetthet: 44 pr. km²

Språk: tetum, bahasa, indonesisk, portugisisk og over 30 lokale språk

Katolikker: 82%

Protestanter: ca. 3%

Muslimer: ca. 10%

Sogn: 30

Prester: 71

Prestekandidater: 39

Kateketer: 1618

Mannlige ordensfolk: 93

Kvinnelige ordensfolk: 182

Skoler: 167

Sosiale institusjoner: 34

Mange klapp på skulderen, men... Kirkeakademienes oppgave er, som kjent, å være et bindeledd mellom kirken og det øvrige samfunns- og kulturliv. Nå er det gått 40 år siden Norsk Kirkeakademi ble stiftet, i dag finnes det 23 akademier landet over, ifølge Vårt Land. Idéen til slike akademier er ikke norsk. I startfasen hentet man impulser fra den etablerte Sigtuna-stiftelsen i Sverige og et tilsvarende akademiarbeid i

Tyskland. Intensjonen var å skape et kirke- lig forum for dialog og debatt om aktuelle spørsmål, ikke bare det som har med kir- kens indre liv å gjøre, sier Knut Rydjord, generalsekretær i Norske Kirkeakademiers Fellesråd.

Han kan fortelle at virksomheten er basert på frivillig innsats, men at man nå håper å få opprettet en hel stilling. Selv om man har fått lite økonomisk støtte opp gjen-

nom årene, har det vanket mange klapp på skulderen, ifølge Rydjord.

St. Olavs lesere vil være kjent med at også katolske initiativer i den senere tid er kommet med i akademibevegelsen: Katolsk Forum i henholdsvis Trondheim og i Asker og Bærum, og St.Svithun Kulturforum i Stavanger.

8 Olav Müller ssc: "Fredag" av Hugo Claus - barskt

Flamlenderen *Hugo Claus'* stykke "Fredag", som for tiden spilles på *Det Norske Teatret*, er et "mesterstykke innen moderne teaterkunst," skriver pater *Olav Müller* i denne artikkelen, som ikke er noen anmeldelse - den er skrevet før premieren - men kun tar for seg den dramatiske teksten og setter den i perspektiv. "Hele handlingen skjer på en fredag, lidelsens dag, korsfestelsens dag, frelsens dag. Familien Vermeersch nagles til oppgjørets kors. En katarsis finner sted, renselse i barske, nærmest groteske omgivelser, men bunn ærlig."

Georges Vermeersch kommer tilbake til sitt hjem i Marke i Vestflanderen. Han virker usikker og fremmedgjort - angstbitt. To år har han sittet i fengsel. Det er datteren Christiane som har beskyldt ham for incest. Selv har han bedyret sin uskyld i retten. Kona hans, Jeanne, har hylt og skreket i nærvær av dommer og jury at hennes mann har for mye ærekjensle til å gjøre noe slikt. Vennen Erik har vært noe tilbakeholden i sine uttalelser. Naboene, som synes Georges er en arrogant type, har

vitnet mot ham. Ingen - heller ikke hans nærmeste - har virkelig trodd på Georges uskyld - aller minst han selv. Han ble dømt skyldig og fikk sin dom.

I fengselet skjer det noe med Georges. Det blir rikelig tid til stille ettertanke. Møtet med tolleren Jules blir avgjørende for hans åndelige utvikling. Jules har forgått seg seksuelt som Georges. Under fengselsoppholdet vinner Jules frem til en form for lidelsesmystikk. Han møter Kristus, samtaler med Ham, lider med Ham, tar frem pensel og papir

og maler den korsfestede i voldsomme, glorede farger. Hans religiøse begeistring smitter over på Georges. Jules får ham til å forstå at "fengselet ikke er så ille, for det forbereder oss på det evige liv." Fengselsbetjentene tror Jules er gått fra vettet. De setter ham på enecelle, lar ham leve på vann og brød og propper ham full med valium. Nå blir Jules vanvittig for alvor.

For Georges blir adskillelsen fra Jules et hårdt slag, men bønn og stille ettertanke har styrket hans integritet. Han forsoner seg med det uavvendelige: "Alt er bra, alt er ordnet av Vårherre - ." Noe søndagsbarn er han ikke blitt. Men lidelsen lutrer ham. Fengselsbetjentene denger løs på ham med kølle og sko og håner ham for incesten. Han opplever hvor hjelpeløs han er der han sitter i det mørke fengselshullet. Om han roper eller skriker er det ingen som hører ham. Han blir korsfestet med Kristus, soner sin forbrytelse sammen med Ham. Kona, Jeanne, vil besøke ham i fengselet, men Georges nekter henne adgang. Skamfølelsen blir for stor: Han har jo ligget med deres felles datter.

Da fengselsdirektøren en dag kaller ham inn på kontoret og forteller at hans kone ligger på sykehuset og har fått et barn, skjønner Georges at Jeanne har vært utro og fått barnet med vennen Erik. Han gråter av glede, omfavner direktøren, opplever dette som den fineste dagen i sitt liv: Han har syndet mot henne. Hun har syndet mot ham. Nå er de kvitt. - Han vil da heller ikke ødelegge det gode forholdet mellom Jeanne og Erik, skriver ikke brev til kona, vil ikke minne om sin eksistens. Fremtiden får vise hvem av de to hun foretrekker - Erik eller han selv.

Vi er tilbake der vi begynte. Georges er blitt sluppet ut på prøve to måneder før tiden. Hans religiøse tro og gode forsetter blir satt på hård prøve straks han møter Jeanne. Bitterheten veller

Georges Vermeersch (Bjørn Floberg) med datteren Christiane (Iren Reppen)
Foto: Siggen Stinessen.

Bibelsalget tidoblet - tross analfabetisme

Av Egypts 65 millioner innbyggere er 40% under 15 år. Bibelskapet satser derfor spesielt på å gi barna Bibelens budskap, men nærmere 60% av befolkningen kan ikke lese! Hva gjør man da? Man lager lyd-kassetter. Hele Bibelen er lest inn på kassett, forteller Det Norske Bibelskaps informasjonsblad Brevhilsen.

Selv om analfabetismen er stor, er bibelsalget tidoblet på 5 år. En av bestselgerne er små hefter på enkel arabisk om Abraham, Josef, Moses og Jesus. Bibelheftene selges til en subsidiert pris av tre kroner pr. stk. - Den siste tiden har en solgt ti tusen hefter pr. måned. I Bibelskapet i Egypt sies det at de har 100 arbeidere - av disse er 60 frivillige faste medarbeidere.

Irske munker på hit-listen

Irske munker som synger tradisjonell kirke-musikk til akkompagnement av et filharmonisk orkester, har inntatt førsteplassen på Irlands hit-liste, rapporterer den engelske avisen The Time. Det tok bare ti dager for CD-en "Faith of our Fathers" å fortrenge verdensstjernene i REM og Simply Red fra toppen. KATOLSK KYRKOTIDNING

ater om lidelse og forsoning

9

opp i ham: Ikke før var han havnet bak lås og slå, så gikk hans kone til sengs med hans beste venn; han vemmes over "horungen" som ligger på loftet og skriker som en "rotte"; han forbanner smerten og alle nedverdiggende ydmykelser under fengseloppholdet. Han blir rå, voldelig, slenger om seg med eder og tabuord. Under de tøffe utbruddene vibrerer skjelvende angst for naboers dom, gatens pøbel, fordømmelsens tause ensomhet. - Det er skildringen av den videre utvikling - fra kjærlighetshat til avklart forsoning - som gjør fredag til et mesterstykke innen moderne teaterkunst. Men her skal vi ikke foregripe begivenhetenes gang.

Georges:

Forfatteren Hugo Claus skildrer hovedpersonen Georges Vermeersch som en ytterst sammensatt person. Han er førti år, men ser eldre ut. Han er innadventt, grublende, noe depressiv. Datteren Christiane sier om faren at han er av den typen "som klør seg i hodet til det blør." Vi får inntrykk av at han dyrker selvmedlidenheten vel mye. Hans selvbillede vakler: "Folk som meg er aldri sjef. Vi må bruke kniv for å få folk til å tro at vi er sjef." Samlivet med Jeanne har ikke vært det beste. De er oppriktig glad i hverandre, men befinner seg på forskjellig bølgelengde. Jeanne forstår ikke denne einstøingen og all grublingen hans. - Georges sterke side er hans evne til å gå i dybden: skjære gjennom tomt, overfladisk prat, gjennomskue de stereotipe slagord, skille vesentlig fra uvesentlig, avsløre hykleriet, demaske det uekte og uegentlige. Han knuser i et raserianfall fjernsynsapparatet hvor Jeanne søker virkelighetsflukt i klissete såpeoperaer.

Jeanne:

Jeanne er et fermt kvinnfolk på 38 år. Hun er velstelt, sensuell, stråler ut sitt kjønn. Mannfolkene merker det. Hun

Om forfatteren:

Hugo Claus er født i Brugge, Belgia i 1929. Som syttenåring forlot han hjem og skole for å finne sin egen vei som kunstmaler og forfatter. Han har på sine vandringer hentet inspirasjoner for sin kunst i Frankrike, Nederland, Italia, U.S.A., Spania og Grekenland. På tross av sine kosmopolitiske erfaringer skildrer han helst de lokale forhold i den flamske befolkning, som han kjenner ut og inn. Under sitt opphold i Paris (1950 - 1953) vanket han i en kunstnerkrets som svermet for eksistensialismen og surrealismen. Dette skulle sette varige spor etter seg. Den surrealistiske bruk av ord og bilder har fulgt ham under hele hans forfatterskap. Derfor skal vi være tilbakeholdne med å gi hans dikt, romaner og teaterstykker en for rasjonell fortolkning: Til tider oppheves skillet mellom drøm og virkelighet; myter fra antikken og arketyper fra det underbevisste gir de mest hverdagslige handlinger en dypere betydning enn vår dagsbevissthet i første instans oppfatter.

Når han streifer inn på det religiøse i mennesket, har han det til felles med sin forfatterkollega Graham Greene - i noe mindre grad også med Francois Mauriac - en redsel for det sentimentalt oppbyggelige. Med bred pensel maler han i mørke og skrikende far-

ger det moderne menneskes forløyede virkelighet, for så i neste øyeblikk å la Lyset bryte frem mot den dunkle bakgrunn. Han er av noen kritikere blitt skildret som en pessimist. Det er en sannhet med modifikasjoner. En kan jo spørre generelt om en blodfull flammlender med sin sans for livets gleder og med ti prosent spansk blod i årene i det hele tatt kan hengi seg til blasert negativisme. Selv sier han: "Jeg har absolutt ingen veiledning for å komme gjennom livet. Ikke for meg selv, ikke for min kone, ikke for mine barn, heller ikke for mine lesere. Men den illusjonen, at du kan forandre tingene, gir jeg ikke opp." Den aldrende forfatter Hugo Claus er fortsatt "en sint ung mann". Han refser kirke, stat, samfunn, hyklari, den feige forstillelse, den fjernsyn-hjernevaskede massementalitet, men tror på "fredagens væromlag" - til det ekte og egentlige.

Forfatteren har en enorm litterær produksjon bak seg innen genre som poesi, roman, novelle, teater, film. Han går for å være Belgias fremste og mest leste forfatter i nyere tid. Han har mottatt en rekke litterære priser og har hyppig vært nevnt som kandidat til Nobelprisen i litteratur. ●

vil leve livet dagen i dag, nyte de gleder som byr seg på livets strake landevei. Hun er uproblematisk og noe overfladisk, men handlekraftig og modig når hun blir utfordret. Hun kan være grov i kjeften, skjelle ut øvrighetspersoner så det gnistrer. Men utbruddene stikker ikke dypt. Hun er snarsint, men ikke langsint. I det ene øyeblikk klasker hun til mannen sin så det suser, i neste øyeblikk gir hun ham klem og godord. En dag skjeller hun ut datteren Christiane som hore, neste dag stiller hun håret hennes. Hun fortrenger aldri sine følelser - heller ikke at hun gjerne kunne tenke seg å leve like fritt og utsvevende som Christiane, men hennes skarpe, jordnære intuisjon forteller henne at et slikt liv fører til fysisk og psykisk ødeleggelse. Det er noe raust og ekte ved

Jeanne. - Å gå i dybden er ikke hennes sterke side. Når ektemannen blir for "åndelig", fleiper hun med at han vil havne i et kloster. Selv flykter hun da inn i fjernsynsserien "Familien Van Outrijve". Men når problemene blir eksistensielt viktige for hennes og Georges' fremtid, går hun rett på sak med knivskarp intuisjon. Hun er oppriktig glad i sin ektefelle. Men det er noe i samlivet som skurrer: Hun er et naturbarn som lengter etter spontan hengivelse. I Georges' nærvær føler hun seg utrygg, litt redd. Det er isolasjonens kulde som skremmer henne: "Med deg var det av og til som eg var gift med ein sjømann eller en prest. Du satt i fengsel alt før du kom i fengsel, du." - I løpet av denne ene fredagen, da alt skjer, arbeider hun seg skrittvis ut av

“Det var på ein fredag at historia til menneskeslekta fekk ein ny vri. Ein jøde - som gav seg ut for å vere Guds son - vart torturert av fiendane sine og spikra til to bjelkar, som forma ein kross. Langfredag: forsoningsdagen då himmel og jord vart venner att. Langfredag: kjærleikens siger over hat og harme. (-)

Den som ser teaterstykket *Fredag*, vil lett hefte seg ved dei banale og til dels brutale omgivnadene som forsoningsdramatikken skjer i. Forfattaren sin bodskap om tilgiving utan grenser druknar lett i den folkelege vulgariteten som utfaldar seg

når fire personar i en landsby i Vestflandern vil skvære opp med kvarandre. Vi saknar det estetisk vakre, dei fine orda og store omfamningane - forsonings-idyllen. (-)

Hugo Claus går for å vere antiklerikal, men antireligiøs er han ikkje. Ei rad av bøkene hans har religion som tema. Han hudflengjer kristen konformitet og fanatisk indoktrinering. Sjølv borar han seg ned til dei kristne grunntankane og søker egne løysingar.”

Pater Olav Müller i programheftet til “Fredag”

10

uegentlighetens tvangstrøye som nabors dom og besteborgerlige konvensjoner. Hun gjennomskuer forelskelsens overfladiske sjarm og velger den dype, “usminkede” kjærligheten til Georges. Også hun opplever et religiøst gjennombrudd. Hennes bønn er ramsalt ekte når hun trygler på sine knær ondskapens mark om å vike for Jesus fra Nasaret. “Et jorda men ikke fruktene!”

Erik:

I det dramatiske spenningsfeltet mellom to ektefeller spiller Erik mer statistens rolle. Han er en lystig, ganske sympatisk ungar i slutten av tjuårene, litt av en gambler og kvinnebedårer. Han surfer på tidens motebølger, mangler de dybder vi aner hos Jeanne og Georges. Han grafser til seg av livets goder uten moralske skrupler. Sportsresultater og såpeoperaer på fjernsynet fanger hans interesse mer enn Georges’ “religiøse galskap”. Han er forelsket i Jeanne, men får kalde føtter - og skiller seg litt for lett vint fra henne - når problemer med ektefellen dukker opp.

Christiane:

Christiane er den mest fascinerende person i familien. Fornavnet er ikke tilfeldig valgt. I forfatterens øyne er hun den mest kristuslike av de tre. Kanskje kunne vi våge å kalle henne en *sekularisert kristusskikkelse*. I tiårsalderen går hun - som skikk og bruk er i Belgia - til skrifte og mottar sin første hellige komunion (nattverd) sammen med sine jevnaldrende. Foreldrene har et bilde fra den søndagen - hun i hvit uskyldsen kjole mottar sin “høytidelige komunion”. Når livet senere, i tenårene, går henne imot, søker hun tilflukt hos fromme, blide, elskelige “tante nonne”. De sitter sammen i klosterhagen og fører åndelige samtaler. Like før “tante nonne” dør, sier hun til Christiane: “Det er bare éin ting som er bryet verd i ver-

Jeanne Vermeersch (Marianne Krogh), “husvennen” Erik (Hallvard Holmen) og Georges Vermeersch (Bjørn Floberg). Foto: Siggen Stinessen

da, og det er å elske. Elske andre, Christiane.” Dette visdomsord blir fra nå av ledetråden i Christianes liv. Hun har på den tid mistet sin barnetro, men lever kjærlighetsbudet ut i et nytt miljø: blant langhårede, skjeggede “gitarister” - hippier, som bryter med karrièresamfunnet og dets “forstenede, spissborgerlige moral” - Make love, not war! Jesus står nå for henne kun som det store forbillede på bevisstgjøring og selvutsløttende kjærlighet. Hun vil følge i mennesket Jesus’ fotspor, utsløtte seg selv, være bare en ting, “en ting alle kan gjera det dei vil med.” Kjærlighet - levd i moralsk anarki - skaper henne om til en sekularisert og karikert kristusskikkelse. - Hun fatter intuitivt at det står heller kaldt til mellom faren og moren, og synes inderlig synd på faren, som i det skjulte trøster seg med pornoblader. Hun forfører ham av ren kjærlighet og medynk - for å trøste stakkaren. Når hun senere forteller om incesten til avisesene, til dommeren, til alle som vil høre

på henne, er ikke det en hevn mot faren. Hun vemmes over all den fortielse, krypting, sladder og bakvaskelse som generelt florerer i hennes nærmeste omgivelse. Hun stiller krav til seg selv: Lufta må renses for giftig slagg. Har incest skjedd en gang, så skjer det alltid og overalt. Sannheten må frem selv om faren vil havne i fengsel og hele verden korsfeste henne. Den eneste som virkelig forstår henne er Georges. Han elsker og beundrer datteren - uansett.

Hele handlingen skjer på en fredag, lidelsens dag, korsfestelsens dag, frelsens dag. Familien Vermeersch nables til oppgjørets kors. En katarsis finner sted, en renselse i barske, nærmest groteske former, men bunn ærlig. Lag for lag avsløres løgnen, fortielsen, sviket, hykleriet, konformiteten med allemanns mening. Tilbake står en sunn kjerne av ekthet, egentlighet, kjærlighet. “På fredag blir det véromslag,” sier Jeanne.

Om interreligiøs dialog

"Interreligiøs dialog er ikke noe 'harmonispill', det må også være plass til gjensidig kritikk." Det sa den tyske teologen Hans Waldenfels nylig ved et symposium om "religionskritikk i interkulturelt og interreligiøst perspektiv".

CHRIST IN DER GEGENWART

På sporet av den tapte Gud

"Religionens fremtid vil avhenge av om teologien og trosfellesskapene tar de troendes spørsmål og tvil på alvor, eller om de griper til avledningsmanøvre." Det sa den evangeliske teologen Susanne Heine ved en kongress nylig om temaet: "På sporet av den tapte Gud." Gjør man ikke det, vil andre frelsesfilosofier med nye krav på absolutthet overta.

Leonard Swidler, teologiprofessor fra

Philadelphia, mente følgende formel var dekkende for "religionens og troens fremtid i en sekularisert verden": "dialog eller død". Menneskeheten må komme seg ut av "monologens dunkle tidsalder" hvor hver delsvivilisasjon og hver religion mener å forpakte sannheten, og over i "dialogens tidsalder". Å komme dit, er ikke bare mulig, men absolutt påkrevet om menneskeheten skal ha håp om å overleve.

CHRIST IN DER GENEWART

Rolf Sand: «Ringeren fra St. Olav - et barndomsminne»

15

Til oppsetningen av 'Spelet om Kvarman' på Det Norske Teatret ønsket jeg at avdødes avskjed med Kirken skulle ledsages av klokkeklang. Jeg så for meg Charles Laughton i 'Ringeren fra Notre Dame'. Men lenge før jeg som ung så denne filmen, lærte jeg en annen 'Ringer' å kjenne: kirketjeneren i St. Olavs kirke i Oslo, Wilhelm Bongard.

En sidedør i kirkens tårnfot mot St. Olavs gate fører oss inn i kirkerommet som ligger i stummende mørke. Men midt i koret henger en skinnende keiserkrone i hamret messing. Blanke kjeder forsvinner opp i himlingen, langt oppe. I kronens sentrum et vinrødt glass, fylt med olje. Flammen blafrer rolig og legger skiftende skygger over alter og tabernakel. En nøkkel settes brått i sakristidøren. Det må være en stor nøkkel. Døren til sakristiet åpnes og et svakt lys siver inn i koret. Litt hosting og harking gjaller i kirken. Dette er lyden av en gammel mann.

Så skjer ingenting før et bluss ytterst på en lang stang føres inn gjennom sakristiets dør. Voksveken snur seg sirlig nedover øverst på stangen. Flammen beveger seg varsomt inn foran alterets nederste trinn. Ydmykt senkes flammen ned mot gulvet idet bærereren kneler. Med ryggen til virker han som en kvadratisk stenblokk fra hode og ned til knærne. Men der åpner innsynet seg og røper en hjulbenthet som synes villet, som når en skuespiller skal være nissefar på låven. Men det er nok heller slik at disse knærne har knelt i årtier på kalde stengulv og hård kirkebenker. Siluetten av stenblokken stiger opp en rekke trinn, flammen søker seg frem til mottaker, seks høye slanke lys tro-

ner i hver sin massive messingkandelaber. Seks lys høyt oppe på alteret innerst i koret kjemper mot mørket.

Dette må være en noe spesiell dag i kirkens år. Vanligvis tennes bare to enkle lys til hverdagsmessen. Messeboken løser problemet: Det er 2. februar, Kyndelsmesse. Lysene på Maria-alteret blir også tent. Jesu Hjerteralteret på motsatt side forblir i mørke. Hver har sin tid, HAN må vente til sine egne festdager.

Kirketjener Bongard setter lysteneren i krok bak Maria-alteret, snur seg mot barnebenkene lengst fremme, går mot midtgangen og ser ufravendt på meg. Et blankt, bredt ansikt med dype viker i håret. Blikket er mer enn fast, men mildnes med en praktfull hårpyrd over munn og hake. Skjegget når til brystet. Jeg reiser meg, går opp til ham. Han står vendt mot alteret. Helt på likt kneler vi - ned - opp. Målbevisst går vi ned midtgangen og inn en ganske liten dør med påskrift "Kun for sangere".

Den åpnes av enda en stabbursnøkkel. Høye, smale trappetrinn forseres mens jeg tenker: "Vi skal ringe. Med alle tre. Storeklokken, Mellomklokken og Lilleklokken."

Kirketjener Bongard tenner et vokslys i en nisje. Her inne, i avsatsen over orgelet, men under klokkene, henger fire drabelige tau loddrett og berører såvidt gulvet. 'Ringeren' griper det korteste tauet med høyre hånd, nokså høyt oppe. Han løfter lommeuret ut av vestelommen med venstre hånd, står stille og stirrer som i spenning på urskiven, med et voldsomt rykk drar han grepet i tauet. Nesten ned til gulvet og slipper opp: Lilleklokken er i gang. Han ser på meg, peker bydende på tauet: "Du overtar." I det motsatte hjørnet hopper han høyt opp på tauet og drar vekten med seg ned, lander mykt og slipper opp. Nytt grep høyt oppe. Enda et fall mot gulvet: Mellomklokken er i gang. To tau, tykke som trosser, er enda uvirksomme. Med venstre hånd holder vi Lilleklokken og Mellomklokken igang. Som på kommando griper Bongard og jeg i Storeklokkens drivtau. Han trekker lange, seige drag i sin tauende. Jeg svarer på hans stumme ordrer og gjør min jobb. Begge kjenner at svinghjulet bølger fra den ene side til den annen.

Da ser jeg, idet Storeklokken slutter seg til med sitt voldsomme BLAMM!!!, at den gamle kirketjenerens bevegelser blir mykere og mer harmoniske. Ikke som før energiske og nesten aggressive. Nei, mannens før kantetet kropp faller inn i klokken egen rytme; han danser! Selv er jeg beruset av klangen. Den klangen er spesiell. Klokkene i St. Olav gjør som 'Ringeren'. De danser! ●

En evangelisk-katolsk bevegelse?

Her bor lutheranere, katolikker, en kopter - og folk med bakgrunn fra Skolelaget, Oslo Kristine Senter og Ungdom i oppdrag, skriver Vårt Land-redaktøren Jon Magne Lund. Nylig besøkte han Studenthjemmet Sta.Sunniva i Bergen, et hjem som blir drevet som en selvstendig kirkelig stiftelse. Med kapell og egen prest, og med plass til 18 beboere (men det er rift om å komme inn!).

Den daglige messen - hver morgen - og tidebønner flere ganger om dagen, er det jevne pulsslaget og mønsteret som former livet, forteller styreformann Gudmund Waaler. Han poengterer at studenthjemmet liker å kalle seg en evangelisk-katolsk bevegelse i Den norske kirke - som gir rom for en type spiritualitet som er katolsk i rett betydning: det vil si at den går tilbake til den universelle kirkes røtter i urkirken og i ortodoks og katolsk kirkeliv.

Er ikke radio blitt gammeldags?

Den kjente fotografen Morten Krogvold ble nylig konfrontert med ovenstående spørsmål. Som han besvarte med å minne om at "den gang radioen gjorde sin inntogsmarsj, ble det påstått at nå ville dialogen mellom menneskene dø ut. . . Alt styret rundt Internett tar jeg med stor ro. Teknologi kan ikke erstatte den menneskelige hjerne."

Morten Krogvold er for tiden engasjert i

16 Aage Haukens: Den guddommelige åpenbaringen - e

Gjennom hele Aage Haukens nye bok - *Den guddommelige åpenbaring - et holistisk program* - "går en rød tråd: at den åpenbarte troen ikke er verdensfjern, selvrettferdig, kulturfiendtlig eller menneskefiendtlig, men integrerer i seg det meste edle i mennesket, i religionene, i de kristne konfesjoner," skriver pater Georg Müller, apostolisk administrator i Trondheim Stift. Bokens holisme er "autentisk bibelsk" og dermed også "et økumenisk program", skriver vår anmelder. Som ønsker boken mange lesere: Den viser oss "Mysteriet i virkeligheten og virkeligheten i Mysteriet".

Aage Haukens nye bok er i første omgang en presentasjon av Den katolske kirkes lære om Guds åpenbaring. Som forfatteren røper i forordet, bygger den på foredrag om den katolske tro, som han har holdt i St. Dominikus, Oslo, i en årrekke. Denne levende kontakten med det søkende menneske i vår tid - og det over lang tid - kjennes igjen i perspektivet som han betrakter Guds åpenbaring med: Guds åpenbaring er for ham ikke bare en meddelelse av evige, ikke-jordiske sannheter, men en prosess, hvor Gud meddeler seg selv til det tenkende, til det fornuftige menneske. Til det mennesket som er skapt i Guds bilde. Dette perspektivet kaller forfatteren 'holistisk' - helhetlig (fra gresk: holos - hel, total); et annet ord for det er katolsk. Hauken anvender en metode som er kjent innenfor psykologi, biologi og sosiologi som bygger på helheten som forklaringsprinsipp, overfører den til teologien og anvender den på det grunnleggende tema: Guds åpenbaring.

Gjennom hele boken går en rød tråd at den åpenbarte troen ikke er verdensfjern, selvrettferdig, kulturfiendtlig eller menneskefiendtlig. Men at den integrerer i seg det mest edle i mennesket, i religionene, i de kristne konfesjoner. Dette synet finner Hauken selv i høyeste grad bekreftet i de bibelske kil-

der selv. Holisme er dermed et økumenisk program, et program som knytter sammen religioner og alle mennesker av god vilje; og samtidig er det autentisk bibelsk.

Ved siden av bibelen bruker han som hovedkilde dokumentene fra Det II. Vatikankonsil, spesielt de dogmatiske konstitusjonene om troen, om Guds Åpenbaring, om Kirken og om Kirken i verden av i dag. I tillegg finner vi mange henvisninger til Den Katolske Kirkes Katekisme fra 1994. På denne måten blir det synlig at holistisk tenkning er i tråd med den katolske kirkes lære som den presenteres i dag.

Boken inneholder 3 kapitler med en utførlig innledning foran. Innledningen omfatter nesten halve boken og røper med dette hvilken vekt forfatteren legger på temaet: Om Guds åpenbaring i natur og historie. «(Naturlig teologi er av den største betydning for mottagelsen av den historiske åpenbaring?» s. 254). Her er filosofen i sitt ess: Med briljante formuleringer og enorm kunnskap om filosofi understreker Hauken at åpenbaringen ikke betyr en fremmedgjøring av mennesket, men heller en oppfylld av dets lengsel. Naturlig teologi er på spor etter Guds til dels skjulte fotefar i den naturlige verden. Det berømte eksempel på dette er Paulus' tale til sannhetssøkere på Areopagos i

Athen (jfr. Apg 17, 26-28).

Så følger Kapittel 1 med åpenbaringen for folket Israel, Kapittel 2 med konkretiseringen og høydepunktet av Guds tale i personen Jesus Kristus, og Kapittel 3 om kirkens første tid. Guds åpenbaring i Det Gamle og Nye Testamentet retter seg til alle mennesker. Og den handler om alle mennesker fra første tid. Har du hørt om 'hellige hedninger' i bibelen? De finnes! Les selv. Høydepunktet for Guds åpenbaring finner vi i Jesus Kristus hvor Gud selv er tilstede midt iblant oss mennesker. Jesu forkynnelse av 'Guds rike' er oppfyllelse av Israels håp for alle mennesker. Og den retter seg i dag mot alle mennesker gjennom kirken.

Boken utmerker seg ved å se sammenhenger: først mellom det naturlige og overnaturlige, mellom natur og nåde, mellom filosofi og teologi, mellom Gud og mennesket, mellom skapelse og frelse. Men den ser også sammenhenger i åpenbaringsens historie, i dens utvikling. Den ser enheten mellom Den gamle og nye Pakt. Kanskje burde man heller si mellom den første og den annen Pakt.

Holistisk tenkning, enhetlig tenkning, er en viktig utfordring i vår tid. Vår verden forvaltes på den ene side av uttallige spesialister. På den annen side vokser den mer og mer sammen. Hvor finner vi det punktet hvor trådene samles, hvor alt samles til ett? Enhet som teknikk, f.eks. i media og telekommunikasjon, er blitt en realitet - men svaret på menneskehetens problemer er ikke funnet. Enhet basert på ideologi har falt sammen. Enhet under markedskreftenes lov fører til slaveri. Men enheten som Guds åpenbaring viser, gir liv. Herfra kan vi se sammenhengen, og samtidig kan hver og en være seg selv. Denne enhetstenkingen er ikke en filosofisk finesse som vi bare kan se på

et større foto-prosjekt, planlagt utgitt til Radiohusets 60-årsdag i 1998: "Huset med det rare i." Fotografen kan forøvrig melde at han selv har et sterkt forhold til radio, spesielt P2, og understreker at "aldri har det vært hørt så mye på radio som nå, og aldri har det vært solgt så mange tidsskrifter på Narvesen," leser vi i "Tidssignalet", bedriftsavis for NRK.

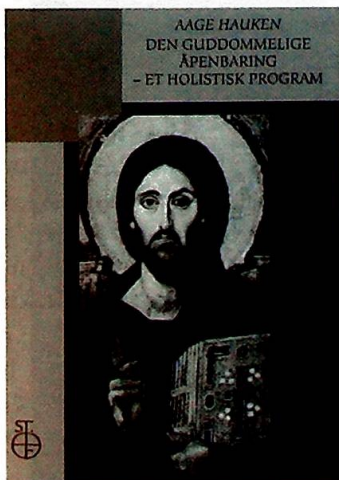
holistisk program

som tilskuere. Og vi kan slett ikke forsyne oss med enkelte deler som i en Rema-butikk. For denne enheten er mer enn summen av delene. Guds åpenbaring som holistisk program krever av oss moderne mennesker at vi ser den som en oppgave, som et kall. Det moderne ikon som viser Gud til denne verden, er et fellesskap av mennesker hvor den guddommelige åpenbaring i all sin mangfold settes ut i livet, hvor Jesus, Guds holistiske ikon, lever midt iblant oss.

Jeg ønsker at Haukens bok får mange lesere. Ikke alle deler av boken er lett-leste. Men så vil den også vise oss Mysteriet i virkeligheten og virkeligheten i Mysteriet. Han tar oss med i skole hos de store, gamle vitnene, og han håper at vår egen verden, vår felles moderne virkelighet, ser litt lysere ut takket være det vi har lært. Og så begynner livets skole... Lykke til!

Aage Hauken

Den guddommelige åpenbaringen -
et holistisk program
St. Olav Forlag 1996

HUGO CLAUS

FREDAG

Mannen har sona ein dom for samleie med dotter si. Kona har fått barn med hans beste ven. Saman søker dei bot og tilgjeving.

Personane blir stilte mot kvarandre, deira handlingar mot omverda og den katolske religionens tabu og dom. Det seksuelle tilhøvet mellom far og dotter blir sett på hovudet. Kven er pådrivar og kven er offer?

**Omsetjing: Lars S. Vikør
Regi: Harry Guttormsen
Scenografi: Mia Runningen**

Hugo Claus er aktuell med sitt roman-hovudverk "Belgias sorg", og alltid eksistensielt provoserende.

Med:

**Bjørn
Floberg**

**Marianne
Krogh**

**Iren
Reppen**

**Hallvard
Holmen**

**Billetter kr 150
student/honnørpris alle dagar.**

Forsal t.o.m. 22/2 på tlf 22 42 43 44

det norske teatret

Muslimer - og sørlendinger

"I Norge er det tradisjon at kristne på Sørlandet stemmer mot skjenkebevillinger, hisser seg opp over pornografi hos Narvesen og nekter sine døtre å gå på dans. Vi blir ikke særlig redde av det," skriver Halle Jørn Hansen, generalsekretær i Norsk Folkehjelp, i bladet "Brorskap", som utgis av Norske Kristne Arbeideres Forbund.

"Men når muslimer i Groruddalen ikke serverer alkohol hjemme, ikke liker pornografien hos Narvesen og nekter sine døtre å gå på dans, da blir vi redde," fortsetter Halle Jørn Hansen. Og spør: "Hva er logikken i dette? Logikken må selvsagt være at vi kjenner de kristne sørlendingene, men vi kjenner ikke muslimene i Groruddalen."

Gisseldramaet i Lima

Erkebiskop Juan Luís Cipriani Thorne av Ayacucho var i julen på et 6-timers besøk hos gislene i den japanske ambassaden i Lima. Han feiret messe og hørte skriftemål, men benektet etter besøket at han var involvert i forhandlinger med Tupac Amará-terroristene. Han oppfordret til respekt for menneskerettighetene både når det gjelder gislene og terroristene. "Vi må lære, litt etter litt, å respektere hverandre, og, litt

18 Gunnar Wicklund-Hansen: Kristenlivet som åndelig ekt

Når vi ser en boktittel som *Det åndelige bryllups smykke*, kan vi lett rygge tilbake og si: " Dette må tilhøre en annen tid enn vår. Neppe noe å hente for meg der." Jo, det er fra en annen tid, fra 1300-tallet, men her er det sannelig mye å hente for et nåtidsmenneske!

Den store mystiker Jan van Ruusbroec konstruerte dette sitt hovedverk som en slags gotisk katedral av tanker, som kan hjelpe mennesker til å følge Kristus og knytte seg til ham i en inderlig forening. Hans tilnærming til Gud er utpreget Kristosentrisk. Mennesket kan ikke gå den åndelige vei uten gjennom Kristus. Han har gjenopprettet det som syndefallet rev ned, men er også eksempelet, forbildet, for mennesket på dets mystiske vei. Ruusbroec nøyer seg ikke med en teoretisk lære om denne mystiske vei, men gir helt praktiske leveregler som mennesket kan følge for å nå frem på denne veien. Gotiske katedraler er ikke bare hellige rom, men også fulle av veivisere for den som er våken og oppmerksom!

Dette verket er skrevet på middel-nederlandsk, og for Kåre Langvik Johannessen har oversettelsen av *Die Chierheit der gheesteliker Brulocht* vært en krevende oppgave som har strukket seg over en rekke år. Det har ikke vært enkelt å finne norske filosofiske ord og begreper som kan formidle dette budskapet fra middelalderen og et åndelig miljø som ligger langt fra dagens norske åndsliv. Han har likevel lyktes i den grad at han er blitt belønnet med oversetterprisen, "Bastian", for

1996. Det er en pris som henger meget høyt, og tildelingen er virkelig en velfortjent honnør til en fremragende norsk formidler av katolsk kultur.

Vi står altså overfor et verk som kan gi oss noe helt vesentlig for utviklingen av vårt eget religiøse liv, uansett hvilket stadium det måtte befinne seg på. Bokens motto er hentet fra Matteus: "Se, brudgommen kommer, gå ut og møt ham." Denne brudgommen er Kristus, og den menneskelige natur er bruden, som Gud har gjort til bilde og lignelse av seg selv.

Den første delen av *Det åndelige bryllups smykke* (første bok) handler om "det virksomme liv". Her starter man på veien hvor man i økende grad ønsker å "se" brudgommen. For den som vil se på overnaturlig vis, er tre ting nødvendige, nemlig Guds nådes lys, en fri hengiven vilje og en samvittighet som ikke er tyngt av dødssynd. Det som følger, er en tiltagende vekst i nye gaver og nye dyder fra dag til dag. Vi opplever Kristi, vår brudgoms nærvær og daglige komme i vår egen sjel.

Her får vi en overbevisende innføring i hva veksten av "dyder" kan bety for oss. Kristne dyder blir noe positivt og livsbejaende, ikke noe

pietistisk innsnevrende. Når mennesket "er gått ut med dyder", finner møtet med vår brudgom sted.

"Annen bok" dreier seg om det kontemplative liv. Utgangspunktet er at når Kristus nøler med å gi trøst og ny tilgang på gaver, blir sjelen søvngig. Den sovner inn og blir treg. Men så lyder et åndelig rop i sjelen: "Se, brudgommen kommer, gå ut og møt ham!". Det som nå følger, er en "inderlig Gud-begjærende øvelse, som mange mennesker når frem til ved moralsk styrke og indre alvor."

Her mobiliserer Ruusbroec på en konkret psykologisk måte alle gode menneskelige krefter til et møte med det guddommelige: "Når mennesket ved høyere kjærlighet og oppriktig søken gir seg selv i alle sine gjerninger og i hele sitt liv til Guds ære og Guds pris, og søker hvile i Gud i alle ting, da skal det ydmykt, i tålmodighet og i selvfornektelse og full tillit, alltid forvente ny rikdom og nye gaver, og alltid være uten bekymring for om Gud gir disse eller ikke." Guds nåde driver oss, innenfra og utad, mens alle skapninger virker på oss utenfra og innad.

Det skildres hvordan Kristus kommer på ulike måter, og hvordan det kan oppstå forskjellige hindringer på denne livsveien. Alt gis i en stimulerende kombinasjon av dype åndelige tanker og praktiske forholdsregler. Her finner vi mye om nådens virkning, og om hvor nødvendig den er for oss. Guds gaver blir gjort helt anskuelige og realistiske.

etter litt, komme i dialog," sa erkebiskop Cipriani, som kritiserte terroristenes metoder. Blant gislene er to jesuitter; en av dem skulle egentlig vært blant de 225 som ble løslatt den 22. desember, men pater Juan Julio Wicht nektet å la seg løslate med mindre samtlige gisler ble satt fri. Han har siden feiret messen daglig i ambassaden, Røde Kors har sørget for alterbrød og messevin.

Erkebiskop Cipriani, som skal være en nær venn av president Fujimori, har ofte tatt til orde mot den politiske volden i bispedømmet Ayacucho hvor det er utbredt geriljavirksomhet. Blant de krav gisseltagerne stiller, er frigivelse av fengslede Tupac Amará-ledere, som ofte sonet under meget hårde forhold. Grunnleggeren av Tupac Amará, Victor Polay Campos, soner en livslang dom i El Callao-fengselet i en celle

uten elektrisk lys og med en 15 cm bred luke høyt oppe på veggen til vindu. Fangene i El Callao, som holdes i enecelle det første året av soningen, får ikke ha bøker i cellene. Den kvinnelige terroristen Lori Helen Berenson sitter i Yanamayo-fengslet i en celle uten glass for vinduet; fengslet ligger 3.800 meter over havet, og nattemperaturen vinterstid synker ofte til minus ti grader.

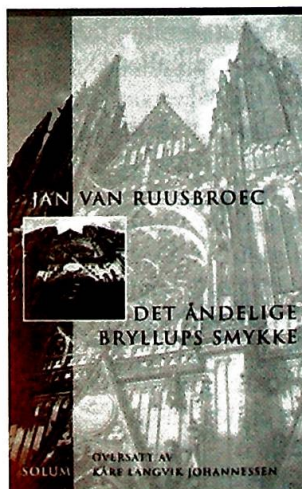
THE TABLET

Den avsluttende lille "tredje bok" er kalt "Det beskuende liv". Her taler Guds Ånd: "Gå ut i en evig beskuelse og nyten ifølge Guds måte." All den rikdom som er naturlig i Gud, besitter vi ved kjærligheten i Gud og Gud i oss, ifølge den umåtelige kjærlighet som er den Hellige Ånd. For i denne kjærlighet smaker man alt det man kan begjære. Og derfor er vi "i kraft av denne kjærlighet avdød fra oss selv og gått ut i en kjærlighetsfull henrykkelse, i en tilstand over alle måter og i et mørke". Dette er treenighetsmystikk av fineste merke: noe å strekke seg mot når vår kristne hverdag er ekstra grå og uten tydelig perspektiv. Livet i Gud er rikere enn vi vanligvis forestiller oss!

Jan van Ruusbroec:

Det åndelige bryllups smykke

Oversatt av Kåre Langvik Johannessen
Solum Forlag 1995

Mennesket - mer enn summen av genene!

Fremdeles hender det at et og annet radioprogram slår ned i oss og gjør oss våkne. Det skjedde blant annet ved nyttårsleite - med en tankevekkende samtale mellom Erik Bye og en av Nationens journalister, Kari Gåsvatn. På en helt spesiell måte har hun vært opptatt av de svake i samfunnet, ikke minst funksjonshemmede barn og deres stilling - og av flyktingers situasjon, med derav følgende refleksjoner omkring rasismen og alt dens vesen.

I dette P2-programmet, preget som det var av ro og ettertanke, ble vi minnet om at et menneske er mer enn summen av sine gener. Programmet ble også en påminnelse til oss alle om å være på vakt hver gang den tanken sniker seg inn på oss at noen mennesker er mer verdt enn andre.

Sent skal vi glemme denne samtalen mellom Erik Bye og Kari Gåsvatn. Og sent skal vi glemme ett av innslagene fra NRKs arkiv, der dikteren Jens Bjørneboe, med sin stille, nøkterne stemme, leste sin - skal vi kalle det Mariabønn?

*Av alle Herrens goder
er fred vår største skatt.
Å, tilgi oss, Guds moder,
for det som skjer i natt.
Og lytt til våre bønner,
velsign og frels hver sjel,
når våre menn og sønner
går ut og slår ihjel.
Og noen slår sin broder,
og noen mangler brød.
Å, hellige Guds moder,
i natt skal noen dø.*

Italiensk katolsk tidsskrift: Nei til kirkelig sensur

Det katolske bladet *Famiglia Christiana*, som utgis av Paulistene, selger mer enn en halv million eksemplarer pr. uke, og er *Italia*s mest solgte ukeblad, nest etter *TV-guiden*. Innholdet dekker et vidt spekter, men har en klart katolsk profil og faste spalter som "En prat med presten" og "En prat med Gud".

Nylig ble Paulistenes generalprior, pater Silvio Pignotti, innkalt til møte med kardinal Ruini, formann i den italienske bispekonferanse, og kardinal Ratzinger, leder for Troskongregasjonen, som krevet lydighet overfor kirkens lære av bladets redaktører. De to trakk særlig frem fire artikler som de mente ikke holdt mål i så måte. Pignotti understreket bladets redaksjonelle uavhengighet, og at det var hans ordens plikt,

som eier, å garantere denne uavhengigheten. I et brev til de to kardinalene påpeker bladet sjefredaktør, pater Pietro Campus, at de fire artiklene ikke strider mot kirkens lære, og at de forøvrig er i tråd med de italienske biskopers syn på pastoral familieomsorg. Campus nekter å godta et krav om at bladets artikkelstoff for fremtiden, som et "preventivt tiltak", skal godkjennes av et teologisk panel utnevnt av kardinal Ratzinger.

20 Aage Hauken: Dagbøker fra Lunden - IX

- God aften, pater!
- God aften, Marius - stig på...

Han kom ikke tomhendt denne kvelden. Under armen hadde han noe som lignet en violinkasse, bortsett fra at den var litt for stor til det. Ja, for det var etuiet til en bratsj, violinens fetter, annentenoren blant strykerne, for å si det slik. Den ble plassert borte ved harmoniet så lenge mens vi konsentrerte oss om de evige ting, som før.

Vi hadde samtalt om historisk åpenbaring og om det gamle Israel, om hvordan dette lille folkets historie hadde fått teologiske fortegn, og det kalte vi historisk åpenbaring, ikke naturreligion. Israel lærer oss at Gud ikke bare er til, men også har tatt et initiativ for å gi seg til kjenne overfor menneskeheten, "åpenbare seg" som vi sier. Det gudsbilde - den kunnskap om Gud - som vi sitter igjen med etter Israel, er en Gud som skaper, som ikke lar seg identifisere med skapningen, som er i verden og samtidig radikalt forskjellig fra verden. Han er patriarken Gud - Abrahams, Isaks og Jakobs Gud - han er Moses' Gud og profetenes Gud.

Dette gudsbildet er i stadig bevegelse, som Israels historie også er det. For åpenbaringen til Israel står aldri stille. Det gudsbildet de har arvet fra sine fedre, blir i sin tur gjenstand for revisjoner. Det muner ut i håp og løfter - om et nytt gudsbilde, om en ny kunnskap om Gud - om en ny og endelig åpenbaring.

- Er dette den kristne versjonen?
- Ja - og på mange måter også den muslimske.

- Men ikke den jødiske?
- Nei, de holder fast ved det vi kaller den "gamle" pakt.
- Og hva er dette som gjør den gammel?
- Det er Jesus fra Nasaret.
- Og han utgjør noe nytt i forhold til jødedommen?
- Ja, han sprenger dens rammer - samtidig som han er jøde.
- Gammel og ny?
- Typisk og utypisk...

Marius ville gjerne vite hvilken kunnskap om Gud - åpenbaring - vi finner hos nasareeren som vi ikke finner i den gamle pakt, jødedommen.

Jeg forsøkte etter fattig evne å forklare at Jesus ikke er en ny lov, at det ikke er en ny lovreligion - eller bokreligion - som oppstår, men et nytt sprog, en ny tale om Gud. Og denne tale er Jesus selv. Hans liv er

menneskets lignelse om Gud og Guds lignelse om mennesket. Her er det virkelig tale om noe nytt, for hans liv passer ikke inn i tidens religiøse - eller verdslige - mønster.

- Er det derfor de dreper ham?
- Riktig.
- Men man dreper ikke folk for deres religiøse synspunkter?
- Ikke vanligvis. Men Jesu synspunkter er et praktisk program - det er hans liv som er hans tale - og dette blir såpass utfordrende med tiden at de må bli kvitt ham for at det bestående skal kunne fortsette å bestå.

- Men hvor ligger så åpenbaringen av Gud i alt dette?

- Den ser vi tydelig i lys av Jesu oppstandelse. Oppstandelsen gir oss det lys som forklarer hele Jesu liv. Vi leser det baklengs, fra påskedagen av. Alt som evangelistene forteller om Jesus er tolket i lys av påskens drama, den seier som kommer til slutt. Hva disiplene trodde eller tenkte om Jesus før dette, vet vi ikke. Men hva de trodde etter oppstandelsen, det vet vi.

- Hvordan da?
- Vi har en samling tidlige kristne skrifter som vi kaller Det nye testamente, Marius!

- Og her er Jesu liv tolket og utlagt?

- Riktig.
- Altså sitter vi tilbake med en ny bokreligion! - Dette lød som en liten fanfare der den kom borte fra ørelappstolen.

- Nei - kristendommen er nettopp ingen bokreligion.

- Hva er den da?
- En "han" - ikke en "den", en person - ikke en bok.

“De to kardinalenes uvilje skyldes *Famiglia Christianas* redaksjonelle åpenhet for emner de antar har ekte interesse for leserne,” skriver *The Tablet*. “En fersk artikkel er et godt eksempel: Hvordan kan det ha seg, skriver bladet, at man på 1600-tallet greide å få gjennomført Tridentinerkonsillets reformer for hele kirken i løpet av en 30-årsperiode, mens Det 2. Vatikankonsils reformer fremdeles ikke er satt ut i livet fullt ut, selv om rundt tredve år er gått?”

Nytt vaktskifte i St.Olav Bokhandel

“Vaktskifte i St.Olav Bokhandel” stod å lese i St.Olav på disse tider i fjor: *Sidsele Meyer Aasrud* gikk av med pensjon etter 22 år og *Jacqueline Ringen* overtok som daglig leder. Nå er det duket for nytt vaktskifte etter at *Jacqueline Ringen* sa opp sin stilling i slutten av september. Den 1. februar overtar *Marianne Fjordholm* som daglig leder. Hun er vel kjent for Bokhandelens kunder etter nærmere seks års fartstid i Akersveien 14; de siste åtte månedene har hun arbeidet i Nordstrand Libris, men gleder seg nå over å komme tilbake til “latinerkvarteret” i Akersveien.

21

- Men kaller ikke kristne Bibelen for Guds "ord"?

- Jo, og det er ikke alltid så svært klokt.

- Fordi?

- Fordi Guds Ord er Jesus fra Nasaret - ikke skriftene om ham.

- Kristendommen blir altså svært forskjellig fra jødedommen og islam?

- Ja, den blir det - trykket ligger på andre sider enn lære, visdom, lov, bud osv.

Marius hadde vært eksemplarisk tålmodig mens jeg la ut om likheter og forskjeller, om nytt og gammelt, institusjoner og karismer, om urkristendom og oldkirke.

Han gjorde seg nok sine egne tanker om alt dette, men valgte å holde dem for seg selv så lenge. Hele forestillingen om historisk åpenbaring forekom den unge å være vanskelig. Men når det gjaldt Jesu liv som vei, pekepinn, livsmønster og norm var det lettere å få ham på gli.

Målet var ikke å gjøre Marius til kristen - målet var kommunikasjon, kontakt og utveksling. Og her hadde han ikke sviktet

Nå var initiativet imidlertid hans.

Frem kom medbragt instrument, og jeg måtte traktere mitt Mannborgorgel fra Leipzig, årgang 1921.

Pavebudskap til Verdensfredsdagen:

Så tilgivelse og høst fred!

Uten tilgivelse ingen fred, understreket pave *Johannes Paul II* i sitt budskap til Verdensfredsdagen (1. januar). I budskapet “*Så tilgivelse og høst fred*” understreker paven gang på gang at det er på høy tid med en “pilgrimsferd for fred”; ingen lett ferd der “eldgamle traumatiske opplevelser råder”. Den moderne verden er preget av motsetninger: På den ene siden fremskritt, teknologiske nyvinninger og innsats for fattige og nødlidende - på den annen materialisme, ringeakt for livet og lydighet overfor profittens, prestisjens og maktens lover. I stedet for å ta inn over seg krig, fattigdom og marginalisering, trekker mange likegyldig på skuldrene og spør: “Er jeg min brors vokter?”

Men vi har ikke lov til å være likegyldige, skriver paven. Og vi må alltid være villige til å tilgi og til selv å be om tilgivelse. I kjølvannet av maktmisbruk, undertrykkelse og krig finner vi frykt, mistillit og hat mellom familier, grupper og hele samfunn. Men man må ikke la fortiden holde en fangen, understreker paven: Folk trenger at “minnene heles” så hevnenes sirkel kan brytes av tilgivelsens frihet. Leser vi historien rett, ser vi at skyld ikke alltid er en ensidig sak; vi ser også at historien kan bli fordreid og manipulert.

Krig løser sjelden problemene, skriver paven; å skape en “fredens kultur” er et langt bedre alternativ. Og her kan religionene yte sitt bidrag ved å ta til orde mot krig. Også regjeringer og det internasjonale samfunn må bidra til å

skape fred, og paven nevner særlig FN's ansvar i så måte. Men også lokale organisasjoner har viktige bidrag å yte.

Sannhet og rettferd er viktige forutsetninger for fred: Sannhetssøken utelukker ikke forsoning, den er snarere en forutsetning for forsoning - heller ikke minsker sannhetens behovet for å søke å gjøre opp for seg, gjøre godt igjen, yte rettferdighet, understreker paven. Som oppfordrer alle kirkens medlemmer til helhjertet å vie seg til forsoningens sak. Jesus ikke bare underviste sine disipler i kunsten å tilgi, han ønsket også at kirken selv skulle være et tegn på og et redskap for forsoning. Paven oppfordrer derfor alle kristne til å unngå tankebaner og handlinger som kan virke som et slags mot-vitnesbyrd, og da særlig slikt som skader enheten mellom de kristne. I denne sammenheng kommer han også inn på det annet Europeisk Økumenisk Forum som finner sted i Graz i juni i år, og den utfordring og det håp det representerer.

Paven skriver at hans budskap “først og fremst” er rettet til “mine brødre i biskops- og presteembedet”, til foreldre, lærere, til de unge, til menn og kvinner i det offentlige liv, til dem som arbeider i massemediene og til alle som tror på Kristus. Han oppfordrer dem alle til å vandre tilgivelsens og forsoningens vei, til å handle ut fra “broderlighet og gjensidig anerkjennelse”.

Pilegrimsbesøk i Kiev

Prost Frank Kolberg var en av 20 sørlendinger som dro på pilegrimsferd til Ukraina, en reise som kom i stand i kjølvannet av kirkejubileet i Mandal. Turen skulle være en søken tilbake til felles nordiske røtter i Kiev, der de norske kristningskongene fikk møte kristen tro og gjestfrihet for tusen år siden.

I Kiev ble Mandalsprosten beæret med et kjempekors: en personlig gave fra fader

Vitaly Kosovsky i den ortodokse Elia-kirken i Kiev. "Dette var en anerkjennelse og en utstrakt hånd, et tegn på vennskap og fellesskap," sier Kolberg til avisen Fædrelandsvennen.

Pilegrimene hadde også med seg en gave: 30.000 kroner fra Det Norske Bibelselskap, til utdeling av gratis bibler til barn.

VÅRT LAND

Katolsk vurdering: Luther en stor teolog

"En stor teolog"- det sier Bambergs katolske erkebiskop, Karl Braun, om reformatøren Martin Luther. Ved å understreke Bibelens autoritet og se kirkelige embeder som tjeneste, trakk Luther frem igjen grunnleggende, men glemte elementer i kristendommen. Angående dagens økumeniske diskusjon mener erkebiskopen at katolikker og lutheranere nå er kommet hverandre svært nær i synet på rettferdigjørelsen og på paveembedet. RM

22 Liturgisk kalender

JANUAR

Ons 29 Hebr 10,11-18; Mark 4,1-20
Tor 30 Hebr 10,19-25; Mark 4,21-25
Fre 31 Den hl. Johannes Bosco.
Hebr 10,32-39; Mark 4,26-34

FEBRUAR

Lør 1 Hebr 11,1-2.8-19;
Mark 4,35-41
SØN 2 I Oslo katolske bispedømme og Trondheim stift: HERRENS FREMSTILLING I TEMPLET. Mal 3,1-4;
Hebr 2,14-18; Luk 2,22-40
I Tromsø stift: VIGSELSFEST FOR VOR FRUES DOMKIRKE I TROMSØ.
Esek 37,1-2.8-9,12;
1 Kor 3,9b-11.16-17;
Joh 2,13-22
Man 3 I Oslo katolske bispedømme og Trondheim stift: Den hl. Ansgar.
1 Kor 2,1-7; Mark 16,15-20
I Tromsø stift: HERRENS FREMSTILLING I TEMPLET. Mal 3,1-4;
Hebr 2,14-18; Luk 2,22-40
Tir 4 Hebr 12,1-4; Mark 5,21-43
Ons 5 Den hl. Agathe.
Hebr 12,4-7.11-15;
Mark 6,1-6a

Tor 6 Den hl. Paul Miki og hans ledsagere - de japanske martyrer.
Hebr 12,18-19.21-24;
Mark 6,7-13
Fre 7 Hebr 13,1-8; Mark 6,14-29
Lør 8 (Den hl. Hieronymus Emiliani)
Hebr 13,15-17.20-21;
Mark 6,30-34
SØN 9 5. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR.
Job 7,1-4.6-7;
1 Kor 9,16-19.22-23;
Mark 1,29-39
Man 10 (Den hl. Scholastica)
1 Mos 1,1-19; Mark 6,53-56
Tir 11 (Vår Frue av Lourdes)
1 Mos 1,20-2,4a; Mark 7,1-13
Ons 12 Askonsdag - faste- og abstinens. Joel 2,12-18;
2 Kor 5,20-6,2;
Matt 6,1-6.16-18
Tor 13 5 Mos 30,15-30; Luk 9,22-25
Fre 14 DE HL. KYRILLOS OG METHODIOS - VERNEHELGNER FOR EUROPA.
Apg 13,46-49; Luk 10,1-9
Lør 15 Jes 58,9b-14; Luk 5,27-32
SØN 16 1. SØNDAG I FASTEN.
1 Mos 9,8-15; 1 Pet 3,18-22;
Mark 1,12-15
Man 17 3 Mos 19,1-2.11-18;
Matt 25,31-46
Tir 18 Jes 55,10-11; Matt 6,7-15

Pilgrimsreiser 1997

ITALIEN

Schio San Martino
Giovanni Rotondo
San Damiano og Torino.
Den 20. maj til den 31. maj.

MEDJUGORJE

Bosnien Herzegovina
Den 30. juni til den 10. juli.

FATIMA

i Portugal
og
GARABANDAL
i Nordspanien
**Den 6. oktober til
den 18. oktober**

Pastor Benny Blumensaat
er *Pilgrimspræst* på alle ture.

Henvendelse
vedr. priser, tilmelding,
indhold m.m.:

MARIA TRUELSEN
Kløverbladsgade 10
2500 Valby
Tlf. 36 45 12 60

Bønnens apostolat i februar:

At alle kristne menigheter må la sin omsorg for dem som lider, gi seg uttrykk i konkret handling.

At syke og eldre må forene sine lidelser med Kristi lidelse til beste for hele kirken.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Liv Greni

Bernt Eidsvig

ISSN 0802-6726

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 210,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

**St.
OLAV**

B O K H A N D E L

Akersveien 14, 0177 Oslo
Telefon: 22 20 72 48
Fax: 22 36 02 63

Jan van Ruusbroec:

Det åndelige bryllups smykke.
Solum Forlag 1995. Ib. kr.
Leste du anmeldelsen her i bladet?
Vi har boken! Kr. 240,-

Henri J. M. Nouwen: Håpets såkorn.

Utvalgte tekster fra H. Nouwens skrifter.
Oversatt av Anne Krohn.
Håpet står sentralt hos Nouwen. Våre helt
menneskelige lengsler er i seg selv kimer
til håp. Mennesket er skapt til å håpe.
St. Olav Forlag, ib. kr. 250,-

NYHETER I JANUAR:

Helge Nordahl: Kors, sverd og rose.

Fransk litteratur fra middelalderen.
En samling høydepunkter fra gammel
fransk diktning, fra 800- tallet til
1200-tallet.

Torleif Dahls Kulturbibliotek, ib. kr. 268,-

Olav Solberg: Tekst møter tekst. Kristin
Lavransdatter og mellomalderen.

Olav Solberg har her en spennende og
annerledes innfallsvinkel til Kristin
Lavransdatter. Han åpner for nye sider i
romanen - ikke minst humoren og
komikken, som hittil har vært ukjent.
Aschehoug, ib. kr. 189,-

Åpningstider:

Mand-Fred.: 10.00-17.00.
Lørd. 10.00-14.00.

Vi sender over hele landet.

**Vennligst meld
adresseforandring
til**

**St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26**

Innbetalingsblanketter

for
abonnement på
St.Olav 1997
utsendes
med det første.

A / S N O R S K E S H E L L

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 22 66 59 00 – SERVICE 22 66 58 60 – 22 66 58 61

BEKLAGER!

***Særdeles sendrektig postgang i desember -
bl.a. grunnet usedvanlig stor pågang med julepost -
førte til at St. Olavs julenummer dessverre kom svært
forsinket frem til våre abonnenter.***

***Også ellers i året fører Postverkets/de enkelte
postkontors rutiner for billigste bladpost lett til
forsinkelser:***

***Levering av St. Olav kan variere med opptil én uke selv
innen Oslo-området!***

St. Olavs redaksjon

Blikk på tiden

Puslespill I

Puslespill-kristendom? Vi fant betegnelsen forleden i Vårt Land, som hadde den fra Bjørgvinbispem Ole D. Hagesæter. Dagens livssyns-marked, sa Hagesæther under en nyttårmottagelse for sine prester (ifølge Vårt Lands Jan Arild Holbæk), oppleves "som en leketøybutikk som selger puslespill. Men i stedet for å få dem i esker, så er alle boksene åpnet og strødd ut i en voldsom stor haug midt i butikken. Alt om hverandre. Så tar du deg en handlekurv og plukker det du synes kunne passe. Og hvis du kjøper mer enn akkurat minimum, får du med deg en saks, så du kan klippe litt i de bitene som ikke passer sammen. En kant her og en kant der, helt til du får det bildet du selv vil ha. Blir du lei det, går du tilbake til butikken og kjøper nye biter. Du trenger ikke ane hvilket bilde bitene kommer fra, bare du opplever at du liker dem. Kors og stjernetegn på samme kjede. Engler og nisser ved samme krybbe." Enhver velger altså sine egne biter og lager sitt eget bilde, og "så påstås alle bilder og livsfortolkninger å være

like sanne og like troverdige".

Ingen dårlig diagnostikk, spør De oss. Og vi slutter oss til Holbæks observasjon at det "for kirkens innerste krets" er lett å trekke på smilebåndet over eller latterliggjøre de mange "små og store kulturpersonligheter og samfunnsstøtter som forteller at de tror - på et eller annet, innerst inne", men vi mener, med Hulbæk, at det er klokere for kirken å ta slike offentlige trosutsagn og vage bekjennelser som en utfordring. "For," skriver Holbæk, "den kristne kirkes store utfordring i vår tid er ikke å omvende den relativt begrensede flokken av overbeviste humanetikere eller såkalte new-agere", men å "hjelpede de mange troende tvilere til en trygg kristen bekjennelse".

Re-evangelisering kaller den aldrende optimist i Vatikanet, Johannes Paul II, denne utfordringen, og det er hans hjerteanliggende for det aldrende Europa. "Hjelp folk ut av puslespill-kristendommen," sier hans norske lutherske bispekollega Hagesæther. Som mener sviktende bibelkunnskaper er en hovedårsak til at mange mennesker i dag pusler seg til sin egen private tro: "Før i tiden hadde folk en bunn i puslespillet, uttegnet og innpreget i tilegnet bibelhistorie og en nedarvet stedegen kultur, der den ferdige tegningen alt var på plass. Så var det om å gjøre å legge puslebitene oppå slik at det stemte." For: "Det er ikke tilfelle at alle livssynspuslespill er sanne. Men slik er det: Vi er skapt i Guds bilde, for å gjøre hans vilje, tegne ut hans drøm-

mer og leve vårt liv i hans allmenne kirke på jorden. Guds bilde er preget i bunnen av esken!"

I parentes bemerket: En trykkfeil i Vårt Land (som vi, bare så det er nevnt, selv har observert uavhengig av avisens skarpøyde ravner Hugin og Munin) hadde omkalfatret biskopens vakre ord slik at de ble en oppfordring om å "leve vårt liv i hans allmenne kirke på *jordet*," (vår uthevelse), en versjon som selvsagt har frydet dem som mener at kirken i mangt og meget befinner seg nettopp der!

Puslespill II

Men også på klart kirkelig hold driver man og pusler. Med biter og brokker av min tro og din tro - for å få dem til å passe med bildet man øyner i bunnen av boksen. Økumenikk er navnet på denne puslingen, og her i Norge har kristne av ulike kolører holdt på med dette i vel tre årtier. En tidkrevende affære, som man forstår - langt vanskeligere enn å fikle sammen de hundrevis av himmelbiter i tusenbitpuslespillene med alpemotiv! For bitene er til dels århundregamle og velbrukt, noen etterhvert litt frynsete i kanten, og det er ikke fritt for at også her har noen vært ute med saksen, kuttet kanter her, laget nye der. Og så er det det at det tilsynelatende finnes to eller flere av samme brikker, nesten like, men ikke helt likevel. . .

Men det går fremover med puslingen - mangt et kommet på plass gjennom årene. La oss bli ferdige før år to tusen, oppfordrer pave Johannes Paul II, selv en ihuga pusler. Kanskje ville det hjelpe om de mange ulike puslere litt oftere sammen tok frem den enkle, brukervennlige utgaven av trosfuslespillet, som vi, århundrene til tross, heldigvis har i storartet behold. Kortversjonen, så å si - med de store, klart skårne brikkene: Trosbekjennelsen. **UKJ**

